

Spier, benevens de context, sluiten m.i. deze opvatting uit.

14. Duidelijke, ondubbelzinnige verklaring en toelichting is dan ook op dezen grond voor Ds Spier niet noodig. Als redacteur, die zijn artikel ontving, inzag, en doorzond, nadat ik de bekende passage wel degelijk had gelezen, gaf ik niettemin mijnerzijds uit vriendschap voor inzender, dien ik jaren lang mag kennen, en van wien ik veel houd, toch een toelichting.

15. Inzake Zondag 25 en de „negen Joden“ denkt Ds Spier natuurlijk evenzoo als inzender. Hij had het dan ook niet over geloof, of niet-geloof, maar over de genezende daad van Christus. Die noemde hij genade. Men kan, ik herhaal het, daarover twisten. Maar dan raakt men heel andere kwesties aan; deels ook die der uitwendige roeping, die (zie Trigland) buiten het dilemma weerstandelijk-onweerstandelijk omgaat.

16. Niet graag zou ik het schema: verbondsgezen, -breuk, -wraak „gansch eentonig“ noemen; ik heb daarvoor te veel, ook dezer dagen, in de vaderen²⁾ gelezen. Eentonig kan hoogstens worden de manier, waarop men het „hanteert“. Maar dat geldt van elk schema. Van een „wringen“ in dit schema zie ik dan ook niets bij Ds Spier. Als hij zegt: Christus' gezinnen, zijn tekenen, zijn spreken, zijn masjaals, etc., dat zijn verbondsgaven, waardoor de Heere God aan het op het punt van beslissenden afval staande bondsvolk nog toeroept: bekeert u, kent uw Messias, dan ben ik het daarin met hem en met de vaderen eens. In dien geest heb ik jaren lang gepreekt, ook voor de ooren van inzender, in dien geest bedacht Professor Lucas Lindeboom de inscriptie voor het hoofdgebouw van Veldwijk, in dien geest schreef ik over den lijdenden Christus, en alleen zóó kan ik Romeinen 9—11 lezen. De details zijn natuurlijk weer disputabel. Maar de hoofdzak m.i. niet. En is het nu eigenlijk wel zoo eentonig? We danken er al vast dit interessante, en ik hoop, leerzame persdebatje aan.

17. Overigens: Turken en Mohammedanen waren niet in de buurt van die negen Joden, toen en toen, daar en daar. Christus, onder Israël werkende, werkte op het bondsterrein.

18. Inzender, die reeds twee nummers heeft moeten wachten (ik wilde deze interessante kwestie niet met een handomdraai afdoen) is thans aanleiding, dat Perschouw of geheel of bijna geheel weghijft. Ik vermoed, dat de lezers het me zullen vergeven. En ik hoop, dat de sfeer weer zóó wordt, dat we rustig elkaar kunnen lezen. Polemie, ook van Prof. Hepp, is best; maar als er niet scherper onderscheiden wordt, dan in zijn brochures geschiedde, dan krijgen we die sfeer, waarin „ondubbelzinnige verklaringen“ worden gevorderd, ook waar het niet noodig is. Of moeten nadere verklaringen soms komen uit den mond van wie het met Trigland of ook met Rivetus (bekend door het beroemde leerboek, de Synopsi) eens zijn? Men leze ook Rivetus over den „wonderbaarlijken“ term der wederstandelijkheid of onwederstandelijkheid³⁾. Laat niemand overigens echt boos worden, als zonder noodzaak zulke nadere verklaringen gevraagd worden: de menschen hebben sedert Pareus⁴⁾ de onderscheiding tusschen „de“ genade en „de genade, daarvan hier ghehandeld wordt“ wel wat verleerd, en bovendien staan ze nog wat onwennig te kijken tegen de feiten, die bewijzen, dat Prof. Hepp zich telkens zóó erg vergist. Ze hadden 't niet gedacht, ik ook niet, vóór die brochures.

K. S.

2) Ik neem maar als voorbeeld onder vele andere den bekenden *Walaenus* (bekend door de Synopsi):

Nam maledictio foederis primi manifesta est, Deut. 28 vers 15... Maledictio contra novi foederis haec est, Marc. 16 vers 16. &c... Ioan. 3 vers 36. (*Walaenus*, De primi peccati imputatione, Op., II, 1643, 161, b). Meermalen reeds herinnerde ik voorts aan den bekenden herdruk van „Filippus“ in zake „de schending van het recht des verbonds gewroken“.

3) Sed quia, in hac materia, introductae sunt voces prodigiosae *resistibilitatis* & *irresistibilitatis*, videndum est primo, qua ratione id, quod significare voluerunt eorum auctores, concedi possit, vel negari debeat. (*Rivetus*, Disp. IX, De Gratiae Efficacia, Opera, II, 1179, a). Zie heel de pericop.

4) Pareus (zie over hem hierboven) merkt op: 't Vierde Artikel is ooc in zijn eerste deel buyten verschil... Maar 't fenijn leyt in de steert, als men seyt. 't Besluit by 't IV Artijckel gedaen, openbaert het bedrocht: Dat de maniere, waer door dese ghenade alles werckt, niet Onwederstaenlyck, maar wederstaenlyck is. Met welke vreemde terme de nieuwe gheesten dit willen seugen, dattet in de macht des onwedergeborenen mensches is, de genade toe te stemmen of te wederstaen, die aen te nemen of te verwerpen. Ick heet een vreemde terme. Want ick achte niet, dattet Latijnsche woort, 't welck sy misbruycken *Resistibilis* beteekent by rechte Latijnsche schryvers wederstaenlyck, of twelck wederstaen kan worden, maar veel eer twelck wederstaen of wederstreven kan... Maar laet vry dese vreemde term blijven. Wy segghen daer op, dattet ghene sy met beyde de Articulen mildelijck hadden ghegeven, dat sy 't niet dese termen gheheel wederwech nemen, en dattet niet dan een ydel roock van woorden is gheweest, al wat sy de ghenade so treffelijck hadden toegeschreven. Want ist dat de Genade (DAER VAN HIER GHEHANDELT WERDT) wederstaenlyck is, so volgt dat noch 't gheloof, bekeeringhe ende goede werckinge, noch 't begin, midten ende eynde onser salicheyt, de genade Gods, maar de wille des menschen, die de wederstaenlycke ghenade niet wederstaet als sijn alderreygste ghewercken moeten toe geschreven worden. Ende aldus sal Gods eere onder de voet leggen, ende des menschen roem teghens Godt bestaen.

Oratie *Davidis Parei*, van 't Nationaal Synodus tot Dordrecht, mitgaders des selven oordeel aengaende de vijf Remonstrantsche Artikelen, ghedaen tot Heidelberg. Anno 1619, Amstelredam, 1619, 20/1. Zie over die Rede de voor- en nade van Nicolaas Schotsman, in de uitgave Leyden, Wed. D. du Saar, 1819, XV.

Aan den Hooggeleerden Heer Prof. Dr K. Schilder,
Redacteur van „De Reformatie“.

Hooggeachte Redacteur,

Ondergeteekende is een van hen, die eenige weken geleden een uitnodiging ontvingen „tot bijwoning van een conferentie van leden der Gereformeerde Kerk“ (zie o.a. „De Standaard“ van 6 Dec. j.l.).

Het belang der kerken vordert z.i. tegen deze conferentie te waarschuwen. De redactie van „De Zeeuwse Kerkbode“ vermoedend, dat de deelnemers (sters) hoofdzakelijk bewoners van Zeeland zouden zijn, meende on-

dergeteekende, dat hij zich tot dat blad moest richten] weigerde echter de waarschuwing, die ondergeteekende inzond, op te nemen. Daarom zou hij U gaarne eenige plaatsruimte in „De Reformatie“ vragen.

Op de twee bladzijden, die het bericht, dat de uitnodiging bevat, beslaat, komt drie maal de uitdrukking „der Geref. Kerk“ voor. Mag ik de(n) opsteller(s) van het bericht eraan herinneren, dat de Geref. Kerk niet bestaat?

Deze conferentie is er een — volgens 't bericht — welke allerminst uitsluitend bedoeld is voor een bepaalde groep. Ieder lid „der Geref. Kerk“ zal welkom zijn.

Waarom wordt dit zoo uitdrukkelijk verklaard? Zijn er dan misschien gegevens, die den indruk van het tegendeel zouden kunnen wekken? Inderdaad! En 't is meer dan alleen een indruk wekken.

Enkel de z.g.n. beter gesitueerden zijn in de gelegenheid ter conferentie te gaan (de prijs is f 7,50 of f 5,— + reiskosten). Zeker, er kan volgens 't bericht in z.a.o. h.i.e.n. reductie gegeven worden. Maar al verviel de f 7,50 of f 5,— zoo geheel, dan nog zouden de reiskosten alleen al een onoverkomelijk bezwaar zijn voor een groot deel van onze broeders en zusters. Als

de conferentie voor alle broeders en zusters bedoeld is, waarom zijn dan ook niet allen uitgenoodigd? Er is selectie toegepast. Een bepaalde groep van onze broeders en zusters kan 2½ dag vrijmaken voor een conferentie. Wie? Over 't algemeen alleen de z.g.n. beter gesitueerden en meer intellectueelen (vacantietijd). Zij, die een deel der conferentie zouden kunnen en willen bijwonen worden volgens uitdrukkelijke verklaring a priori uitsluitend.

Is het mondaine „Britannia“ een geschikte plaats? Niet voor een bepaalde groep is de conferentie bedoeld, maar rikt het alles niet tamelijk „groepachtig“?

Tenslotte: wie heeft behoefte aan dergelijke conferenties? Wie van hen, die zich biddend toelagen op de verdieping van hun geestelijk leven in binnenkamer en kerkgebouw en (om meer maar niet te noemen) in de vele verenigingen, die er zijn, bij de vele lectuur, die hiervoor dienen kan?

U, hooggeachte redacteur, bij voorbaat dankend voor de plaatsruimte,

Uw dw.,

Zonnemaire, 9 Dec. 1937.

Ds A. J. VAN SLULJS.

GEREFORMEERDE KERKEN.

Beroepen te:
's-Gravenzande: A. S. Timmer te Bedum.

Aangenomen naar:
Heemstede (2e pred.-pl.): E. T. v. d. Born te Helpman.

Benoemd tot Hulprediker te:
Oosterbeek (standplaats Doorwerth): Cand. L. Moesker. (Aangenomen.)

Intrede te:
Zaltbommel: Cand. H. van Minnen, Tekst: Micha 7:7.

Ds J. H. Sillevius Smitt.

Ds J. H. Sillevius Smitt, predikant der Geref. Kerk van Semarang, is met verlof in ons land aangekomen. Zijn adres is nu: Platolaan 68, Zeist.

„Effatha“, Voorburg.

Het Bestuur van „Effatha“, Chr. Instituut voor Doofstomme kinderen te Voorburg, ontving van Notaris D. M. Klijzing te Haarlem bericht, dat wijlen Meij. G. M. Bos, gewoond hebbende te Haarlem, voor den arbeid van „Effatha“ een bedrag van f 500 legateerde. Genoemd legaat werd door het bestuur dankbaar aanvaard.

„GEREF. KERKEN IN HERSTELD VERBAND“.

Bedankt voor:
Zaandam: M. Hinlopen te Amstelveen.

CHRISTELIJKE GEREFORMEERDE KERK.

Beroepen te:
Groningen: S. v. d. Molen te Rotterdam-Centrum.

Bedankt voor:
Zwaagwesteinde: L. S. den Boer te Arnhem.

NEDERLANDSCHE HERVORMDE KERK.

Beroepen te:
Alblasserdam (toez.): H. J. Groenewegen te Wateringen.

Almen en Harfsen: G. de Ru te Ritthem.

Leiden (vac.-C. Hartwigsen): J. D. van Hof te Delfshaven.

Nieuwe Tonge: W. Bleshaar te Benthuisen.

Nijega en Elahuizen: Cand. J. v. d. Velde te Bussum.

Rozendaal (Geld.): Cand. A. Braakman te Utrecht (toez.).

Utrecht (vac.-Kwint): B. v. Ginkel te Gouda.

Willige-Langerak (toez.): J. J. Poot te Bunschoten.

Aangenomen naar:
Princenhage: H. Coolama te Zundert.

Herkingen: Cand. A. Sirag te Amsterdam.

Rijnsburg (toez.): G. C. van Niftrik te Vollenhove.

Bedankt voor:
Zuid-Beijerland: E. R. Damsté te Sluipwijk.

Intrede te:
Grijskerke: Cand. H. A. van Loon, Tekst: Luc. 8:4—15.

Lathum: Cand. E. Chr. Baart, Tekst: Joh. 1:14a.

Stad Hardenberg: G. L. Bouman, Tekst: 1 Cor. 4:1.

Afscheid van:
Uitwijk: F. R. A. Henkels, Tekst: 2 Cor. 8:9.

Overleden:
J. M. Jalink te 's-Gravenhage, emer. pred., 76 jaar.

5 hechte banden aan het Christel. beginsel

In het Christelijk gezin wenscht men terecht een Christelijk Dagblad. Dat inhoud en prijs daarbij een belangrijk

woord meespreken, spreekt ook vanzelf. De Vijf Samenwerkende Christelijke Dagbladen, met hun fraai Zondagsblad, Landbouw-, Vrouwen- en Boekenpagina's zijn echte gezinsbladen, en toch uiterst laag in prijs. Haal voor 1938 één dezer bladen in uw huis. Het zal in méér dan één opzicht verrijking betekenen.

De Rotterdammer

is het oudste blad van de VIJF en bestrijkt het geheele land buiten de rayons der overige vier.

Prijs der volledige editie voor Rotterdam en omgeving, alsmede de post-editie per kwartaal f 3.—, p. week 23 ct. Voor alle overige Agentschappen per kwartaal f 2.60, p. week 20 ct.

Bureau: Goudsche Singel 105, Rotterdam

N. Haagsche Courant

het onmisbare blad voor Den Haag en omstreken.

Prijs per kwartaal f 3.—, per week 23 ct.

Bureau: Torenstraat 27, Den Haag

N. Utrechtsche Courant

waarmede Provincie en Stad Utrecht en het Goot, een eigen blad kregen.

Prijs per kwartaal f 2.60, per week 20 ct.

Bureau: Drift 13, Utrecht

N. Leidsche Courant

de onderlinge band voor Leiden, de bollentreek en de Rijngemeenten.

Prijs per kwartaal f 2.35 per week 18 ct.

Bureau: Breestraat 123, Leiden

DORDTSCH DAGBLAD

voorzien in de behoefte van Dordrecht en buiten gemeenten.

Prijs per kwartaal f 2.60, per week 20 ct.

Bureau: Voorstraat 166, Dordrecht

Dor samenwerking op het gebied der Christelijke Pers zal het mogelijk zijn de vergelijking met niet-beginselbladen, zoowel wat prijs als inhoud aangaat, ruimschoots te doorstaan.

Wie zich heden voor minstens één jaar abonneert op een onzer bladen, ontvangt al de tot 31 December nog te verschijnen nummers met inbegrip van de Zondagsbladen, gratis. Men kan gebruik maken van onderstaand intekenbiljet en dit op zenden aan het Bureau van het blad, hetwelk men verkiest. Natuurlijk kan men zich ook per briefkaart aanmelden.

Directie Vijf Samenwerkende Christelijke Dagbladen

Ondergeteekende wenscht zich te abonneren op

met ingang van 1 Jan. 1938, en de voor dien datum verschijnende nrs. en Zondagsbladen gratis te ontvangen

Naam: Woonplaats:

1) In te vullen den naam van het gewenschte blad.

Medewe
Boumar
Galle, J
Jaspers
Linden
terdam;
Dr G.
Wolveg
hoven,
Mr J.

Alle stu
Prof. D

INHOUD: H
het ambt. „W
lijk Leven:
ping. Vraget
genade“. IV
tische theolo
faculteiten.
der. Cople v
het jaar 183
ond, altijd n
„Socialisme
Week: Rond
Kerknieuws.

Kerstfee

Als de sel
in hoofdstu
thema van
ning van M
tot hoofdstu
dit punt beg
de bespreki
zien de men
den traag i
lopen sede
hoorden ze
is de toesta
eerste begin
leeren. Ofsc
wassenen h
moesten ku
kleine kinde
ze het abc
eens, kunne
zich zullen
der gerechti
dat de schri
ning van M
is wel heel
tafel zich ze
En de sel
kinderachtig
van het ab
laten ze stra
komen ze t
slechts inta

Nu geloof
is bij de n
toch niet on
het Kerstfee
brengt. Dan
houdt met
niet realisee
maal doet.
van het Ker
kwaam tot f
tigheid“, en
den duur z
verliezen.

Geen enke
haling zijn,
achteruitgan
werkmandat
daarin. Dan
volmaakthei
tijd“.

We zullen
ben te geven
We zullen
vleesch Zijn
de wet Zijn
ook stilstaar

1) Grosheide